

OBČINSKA UPRAVA

GLASILO „KMETSKE ŽUPANSKE ZVEZE“.

Izhaja vsakega 10. in 25. dne meseca, ter stane celoletno 6 kron, polletno pa 3 krome.

Dopise je pošiljati uredništvu »Občinska Uprava« v Ljubljani. — Rokopisi se ne vračajo.

Odgovorni urednik:

Dr. Vladislav Pegan.

Naročnino in oglase sprejema upravništvo »Občinske Uprave« v Ljubljani

Cena oglasom je za dvostopno petitno vrsto 20 vinarjev, večkratno inseriranje po dogovoru.

Stavbena in požarna policija.

(Dalje.)

Požarna bramba.

Pridemo k zaključku člankov pod gornjim naslovom.

Dotaknili smo se v zadnjem sestavku ob koncu dolžnosti občin z ozirom na preskrbovanje gasilnih priprav in dejali, da v tem oziru razbremenjujejo požarne brambe dolžnosti občin.

Tu je treba pa nekoliko deliti, ker se dobe posamezne občine, ki res skrbе za vzdrževanje požarne brambe in jih celo ustanovljajo. Druge občine pa so — žalibog — popolnoma brezbrizne, indiferentne, včasih celo iz političnega nasprotstva, kar je tembolj neumestno, ko se gre za blagor vseh občanov brez razlike.

Ker je torej skrb občin za nabavo potrebnih sredstev za gašenje obvezna, ker zakonita, je naravno, da bodi tudi njihova skrb — gledati na to, da se gasilna društva povsod, kjer jih še ni — ustanove, kjer pa so, — okrepe in razvijajo. Nikjer ni tako lahko mogoče skupno delo v blagor občanov, kot ravno tukaj.

* * *

Požarna bramba je korporacija, ki je — bodisi podrejena občini v tem slučaju, da je občinska naprava, torej naravnost v službi občine, — ki jo torej tudi vzdržuje in plačuje; — ali pa je zasebno društvo, (kakor so pač večinoma vse »prostovoljne požarne brambe«).

Dolžnost občin je, pospeševati in podpirati snovanje in ustanovitev požarnih društev ondi, kjer še ne obstoje; če pa so že ustanovljena, naj odobri občina izdana pravila; ima pa občina potem nadzorovalno pravico nad požarno brambo.

Na pogorišču pa ima pravico ukazovati le poveljnik, oziroma načelnik požarne brambe; njegovim odredbam in ukazom se mora pokoriti vsakdo. Podrejeni mu niso le člani dotične požarne brambe, ampak oni sosednih občin ter občinski policijski (varnostni) organi, stražniki in slugе. Če se združi več občin ter ustanove skupno požarno brambo, prispevati morajo tudi skupno za troške.

Vsi člani požarne brambe naj nosijo skupne znake, oziroma uniforme, kar je sicer itak navadno povsod.

Kar se tiče razmerja med prostovoljnimi požarnimi brambami in občinami je stanje glasom starejših deželnih zakonov, tiščočih se gasilstva in gasilnih redov — po splošnih določilih sledeče: v vsaki večji občini, ki ima gotovo število poslopij (hišnih števil), mora župan (občinski predstojnik) vsaj po enkrat na leto razglasiti poziv, naj se ustanovi prostovoljna požarna bramba, kjer še ni ustanovljena. Če se je oglasilo zadostno število prostovoljcev za gasilstvo, pozove naj jih župan, da predlože pravila občinskemu odboru v odobrenje. Ta potem lahko določi, da se izvršujejo vsi posli na pogoriščih tako, da se vsa opravila kot posebne pravice oddado požarni brambi kot zastopnici občine. Načelnik požarne brambe nastopa torej na kraju požara kot namestnik županov. Dokler obstoji to razmerje, katero pa občinski odbor vedno lahko razveljavi, — ima ta nadzorovalno pravico nad prostovoljno požarno brambo.

V onih občinah pa, kjer se ne nahaja prostovoljna požarna bramba, mora skrbeti župan za to, da se dobe ali določijo pripravne osebe, ki imajo nalogo in dolžnost skrbeti za priprave gašenja. — Opravičen pa je župan tudi, da odstopi svoje službene pravice na pogorišču voditelju

kake druge požarne brambe, ki bi utegnila priti od drugod na pomoč.

Dolžnost občine je, skrbeti za to, da je vedno pri rokah zadostna množina vode, ravnotako da so pripravljena gasilna sredstva, ki morajo biti v dobrem stanju; — dalej tudi vse priprave za alarmiranje (obvestila o požaru), kakor zvonovi, rogovi, ali trobila za signale in drugo. Če ni dovolj vode za gašenje v naravnih pritokih, ali pa umetnik vodovodih, mora imeti vsaka občina občinske vodnjake, do katerih ima lahko vsakdo pristop. Priporočati je tudi skupne bazarje, vendar pa morajo biti tako prirejeni in ograjeni, da ni nevarnosti, da bi kdo utonil.

Vsak kraj, ki šteje gotovo število hiš, mora (ali vsaj moral bi) imeti po eno brizgalnico. Vsi posamezni kraji vsake občine pa morajo imeti ročne brizgalnice, lestve, potrebne kavlje, zlasti pa posode (vedra) za vodo.

Dalje je dolžnost vseh posestnikov konj v občini, da imajo — in sicer vrstoma — pripravljeno in vedno na razpolago potrebno število konj, bodisi za pripravo ali prevažanje brizgalnic, dovažanje vode, ali pa tudi, da se jih s konji lahko pošlje z obvestili kot sele v sosedne kraje iskat pomoči. Če posestniki konj zahtevajo, opravičen je občinski odbor, da se jim za vsak slučaj uporabe konj določi primerna nagrada, oziroma odškodnina. Povrniti pa se jim mora tudi škoda, ki bi jo utegnili imeti in sicer ne po lastni krivdi.

Dolžnost vsake občine je posebno, da pri-skoči v slučaju požara na pomoč sosedni občini, ne da bi zahtevala zato kako odškodnino.

Vse prestopke glede prekoračenja predpisov, ki jih je izdala bodisi občina ali pa druge oblasti, spadajo pod kompetenco takozvanega občinskega kazenskega senata, ktere ga člani so župan in dva občinska svetnika. Ta kazenski senat določuje z večino glasov (2 : 1).

Vsako dejanje ali pa opuščanje, kar bi utegnilo provzročiti nesrečo požara, kaznovati sme ta kazenski senat po določbah večinoma vseh de-želnih zakonov z denarno globo do 200 kron, v slučaju neizterljivosti pa z zaporom do 20 dni. Če je treba doseči delovanje glede gasilnih priprav s silo, kjer ne gre iz lepa, mora se zahtevati izvrševanje; če to ne izda, zapreti se s kaznijo do 20 kron in v slučaju neizterljivosti z zaporom do 48 ur. Iz tukaj povedanega je torej jasno, da morajo občine in županstva zahtevati, da se snujejo gasilna društva; in ne le to, — celo dolžnosti in pravice imajo nalagati kazni, kjer bi bili pozivi brezvspešni.

Kar se tiče delovanja županovega, ko nastane požar, je v prvi vrsti njegova dolžnost, da alarmira in skliče požarno brambo ali vse one osebe, ki so določene za sodelovanje pri gašenju za pomoč; — obvestiti mora dalje orožništvo, okrajnega

glavarja in poveljnika vojaške oblasti, če se nahaja v dotičnem kraju ali pa tudi le v bližini. Ko je župan vse potrebno odredil, podati se mora takoj na kraj požara, kjer mora toliko časa voditi gasilno akcijo in reševalna dela, dokler ne dospe načelnik požarne brambe. Pa tudi kasneje mora skrbeti za red na pogorišču in za shranitev rešenih predmetov; in ko je požar že koučan ter vse pogašeno, odrediti mora župan, da se pogorišče zadostno zastraži.

Nadaljni predpisi požarno-policijskih in gasilnih redov obsegajo odredbe županstev, ki jih morajo ukreniti po končanem požaru; zlasti so to takojšnja potrebna poizvedovanja z ozirom na to, kako je požar nastal in kaj je bilo temu vzrok, dalje z ozirom na kazenska določila vsled opustitve potrebne paznosti ali dejanja, ki je neposredno ali posredno provzročilo nesrečo ognja.

Po vsakem požaru se mora takoj uradno dognati sledeče:

- 1.) neposredni vzrok požara in kako je nastal;
- 2.) višino škode;
- 3.) če koga zadene krivda;
- 4.) če so bili zgoreli predmeti (premičnine, ali nepremičnine) zavarovani ali ne, in za kakšne svote.

Teh poizvedb naj se udeleže izvedenci raznih strok; če le mogoče, naj se takoj tudi pozove zastopnik ali zaupnik prizadete zavarovalnice. O izidu teh poizvedb naj se sestavi zapisnik, ki ga podpišejo vsi navzoči udeleženci. Le na podlagi teh poizvedovanj in kar se je uradno dognalo, odločiti mora župan, če naj se izda pogorelcu oziroma oškodovancu uradno izpričevalo, da dotičnika radi požara ne zadene nikaka krivda. Če pa se dožene, da je opravičen sum kaznjivega dejanja, mora se nemudoma odposlati tozadevno poročilo ali ovadbo o sodišču.

Proti odredbam županstev ali občinskih predstojništev pa je mogoč rekurz.

* * *

Zaradi statistike glede nesreč in škod vsled požara, pa tudi po toči, odredilo je notranje ministerstvo z odlokom z dne 12. marca 1885, št. 15.056, da se mora vsak požar poslopij, ali pa če pobije toča, takoj ko so se izvršile poizvedbe se strani županstva, vpisati v predpisano tabelo. Pa tudi če se ni pripetila v določenem času nikaka nesreča ne po požaru ne toči, treba je poročati, če se nahajajo v občini brizgalne.

Opozarjamo naša županstva — končuioč to, naj se drže teh navodil, kajti ogromne škode in velikanske nesreče je mogoče s primernimi odredbami, če že ne preprečiti, pa vsaj izdatno omejiti.

F. K.

Vprašanja in odgovori.

443. Ž u p a n s t v o F.

V p r a š a n j e: Ali sme naše župansvo izdajati poselske oz. delavske knjižice prebivalcem te občine, ki so pa v drugo občino pristojni? Naši krošnjari hodijo po svoje krošnjarske knjižice na okrajno glavarstvo osebno. Ker pa je glavarstvo oddaljeno kakih 30 kilometrov, izgubijo s tem veliko časa in bi jim šli radi pri tem na roko, da bi jim knjižice županstvo oskrbelo?

O d g o v o r:

Vaša občina ne sme izdajati knjižic za tuje občane, pač pa sme sprejemati prošnje tujih občanov, da se jim oskrbijo od pristojnih občin potrebne knjižice.

Primeri: A., ki je pristojen v občino Kočevje, bi rad dobil poselsko knjižico. Ker pa mu je v Kočevje predač, se zglašil pri Vas in prosi, da mu Vi oskrbite od kočevske občine potrebno knjižico. V to svrhu napravite Vi ž njim zapisnik, kjer njegovo prošnjo posvedočite in sprejmete v zapisnik vse, kar je potrebno kočevski občini vedeti, da more knjižico napraviti.

Zlasti mora biti v zapisniku natančno ime prosilca, dan in kraj njegovega rojstva, popis osebe, kakoršen se nahaja na prvi strani poselskih knjižic itd.

Tako napravljen zapisnik odpošljete na kočevsko občino v nadaljno poslovanje.

Enako lahko postopate tudi za Vaše krošnjarije, če jim hočete oskrbeti krošnjarske knjižice ali pa potrdila za enoletno podaljšanje krošnjarske pravice.

V takih slučajih napravite s strankami zapisnik približno sledeče vsebine:

Občinski urad v F., dne 5. septembra 1908.

Tu radno se je zglašil I. I. s prošnjo, da se mu od c. kr. okrajnega glavarstva v K. oskrbi krošnjarska knjižica.

Da se stranki prihranijo mnogi stroški popotovanja v K., se je njegova prošnja pri tem uradu vzela na zapisnik in se bo odposlala navedenemu okr. glavarstvu v pristojno rešitev:

Podatki o osebi prosilca, potrebni za izdajanje krošnjarske knjižice, so sledeči:

I. I. je rojen dne v , pristojen v , sedaj biva v in se živi od itd.

Ta zapisnik se da prosilcu v podpis in ga potem podpiše uradno tudi župan, ki potrdi, da so navedbe glede osebe prosilca resnične. Zunaj na rubrumu se pa zapiše:

C. kr. okrajnemu glavarstvu

v

Kočevju.

Občinski urad v F.

pošilja prošnjo

krošnjarja I. I. v pristojno rešitev.

Taki zapisniki, kakor tudi oni za podaljšanje krošnjarske pravice morajo biti kolekovani z 2 K.

444. Ž u p a n s t v o B.

V p r a š a n j e: Kake pripomočke ima župan, če kateri izmed občinskih odbornikov izda in javno pove, kaj da se je v tajni seji obravnavalo in kako so posamezni odborniki glasovali?

O d g o v o r:

Župan sam po našem mnenju sploh ne more takega občinskega odbornika kaznovati. Najbolja kazen je, če se takemu odborniku da primerno ime, ki odgovarja njegovi klepetavosti.

Sicer pa imate zakonito sredstvo zoper tako klepetavost v § 92 obč. reda, ki dovoljuje, da sme deželni odbor kaznovati z globo do 200 K ali celo tudi odborni-

štvo vzeti takemu možu, ki svojih dolžnosti ne izpolnjuje, kakor zakon veleva.

Da spada k dolžnostim odbornika molčati o posvetovanju in glasovanju pri tajnih sejah, je jasno, ker sicer tajne seje ne bi imele pomena.

445. Ž u p a n s t v o B.

V p r a š a n j e: Ali se razteza § 48 obč. reda, ki pravi, da se ima vsakemu občincu na zahtevo predložiti zapisnik seje, tudi na zapisnike tajnih sej?

O d g o v o r:

V zapisnik sej naj ne pride družega kakor to, kar zakon veleva, namreč samo »sklepi«. Glejte besedilo § 48 obč. reda!

Ker ima vsak občan pravico zvedeti, kaj da se je v seji sklenilo, zato imamo tudi določbo, da je sejni zapisnik vsakomur predložiti v pregled.

To velja tudi o sklepih tajnih sej. Seje niso zato tajne, da se ne bi zvedelo sklepov, ampak samo zato, da ostane javnosti prikrito posvetovanje, poročilo in pa glasovanje. Sklepi morajo postati javni, kakor je n. pr. pri sodiščih včasih razprava sicer tajna, vendar mora biti sodba vedno javna.

446. Ž u p a n s t v o V.

V p r a š a n j e: Posestnik A. ima od ceste oddaljeno njivo. Med cesto in to njivo ima posestnik B. svoj travnik, preko katerega ima A. pravico vožnje. A. je pa svojo njivo prodal posestniku C., ki namerava tamkaj sezidati hišo. Ali bo imela tudi hiša pot čez travnik?

O d g o v o r:

Težko nam je zanesljivo odgovoriti, ker ne vemo, kako obširna je bila pravica posestnika A. za vožnje z njive: ali je imel pravice vožnje sploh, kolikor je hotel, ali samo za gospodarske vožnje, ki so bile potrebne za njivo. Najbrže se je šlo samo za gospodarske vožnje, kolikor jih je zahtevalo obdelovanje njive in pa spravljanje pridelkov.

V tem zadnjem slučaju bo C., če bo hotel na prejšnji njivi postaviti hišo in opravljati po B-ovem travniku za hišo potrebne vožnje, stopiti z B-om v poseben dogovor, da mu dovoli proti primerni odškodnini vožnje za hišne potrebe, kajti gotovo je, da bo voženj za hišo več in da bodo bolj težavne kot pa one za njivo. V tem slučaju imamo potemtakem razširjenje servitute, ki pa ni dopustna. Zato bo treba novega dogovora.

Pri tem pa ni prezreti tudi tega, da imajo v takem slučaju, kakor gori, posestniki njiv pravico voziti preko travnikov le ob takem času, ko se ne dela velike škode na pr. po zimi, ko je sneg, ali po košnji itd. Pri vožnji servituti za hišo je vse čisto drugače.

Iz vsega tega sledi, da hiša ne bo imela vožnje čez travnik, razven če je imel A. to pravico že v naprej izgovorjeno, da sme namreč voziti čez B-ov travnik vedno, vse in kolikor hoče, tudi v slučaju, če bi kulturo njive spremenil.

447. Ž u p a n s t v o H.

V p r a š a n j e: Ali smo dolžni pošiljati okr. glavarstvu prepise sejnih zapisnikov?

O d g o v o r:

V splošnem in brez posebnega poziva ni treba nikamor pošiljati prepisov sejnih zapisnikov. Vendar ste to storiti dolžni, če zahteva okr. glavarstvo predložitev istih v zmislu § 94 obč. reda.

448. Ž u p a n s t v o B. B.

V p r a š a n j e: Posestnik A. je začel brez občinskega (stavbenega) dovoljenja graditi čebelnjak. V sled pritožbe sosedov je prišlo do stavbene komisije, kjer je župan gradnjo čebeljnaka prepovedal iz javnopravnih ozirnov.

Županovo prepoved sta potrdila v drugi inštanci občinski odbor in v zadnji inštanci deželni odbor. Pol čebelnjaka pa še danes stoji. Ali sme županstvo dotičnemu posestniku ukazati, da čebelnjak tekom 14 dni odstrani, ker ga bo sicer dalo županstvo na njegove stroške odstraniti!

O d g o v o r:

Županstvo ima v zmislu § 96 stavbnega reda za Kranjsko pravico pri samolastnih stavbah:

a) kaznovati stavitelja z globo do 600 K, ki se spremeni v slučaju neizterljivosti v zapor do 60 dni (za vsakih 10 K po en dan); povrh tega

b) odrediti, da se začeta stavba na stroške in nevarnost stavbenega gospodarja podere.

Pripomnimo, da ima stavitelj zoper take odredbe županstva kakor tudi zoper kaznovanje pravico pritožbe in sicer gre pritožba

a) zoper izrek o kazni na c. kr. okrajno glavarstvo;

b) zoper ukaz, da se stavba podere, na občinski odbor in pozneje na deželni odbor.

Previdno bi bilo od Vas, če bi bili že v oni sklep, kjer ste izrekli, da stavba ni dovoljena, sprejeli tudi še ukaz, da se začeta stavba tekom 14 dni odstrani. Tako bi imeli obe stvari naenkrat po vseh instancah rešeni.

449. Gospod F. D. na D.

Vprašanje: S sosedom imava skupaj gozdne parcele, a nama ni bila nikdar prav dobro znana meja med njimi. Zato sva se približno pred 15 leti dogovorila, da pokličeva geometra, ki naj nama mejo izkaže. Ko sva imela iti k geometru se je pa sosed skesal in ostalo je pri starem.

Ko sem letos na onem svetu, ki ga imam za svojega, hotel skatati, mi je to branil sosed (oz. njegov pooblaščenec, ker je sosed sam v Ameriki) češ da je svet že njegov, ker si ga lasti že več kot 40 let. Ko sem ga vprašal, če ga 40 let vživa, je odgovoril, da tega sicer ne, pač pa da si ga že 40 let lasti, i to da je zadosti za lastnino. Prosim pojasnila, če je to res?

O d g o v o r:

Lastnino na kakem svetu se priposestvuje ne samo s tem, da si kdo kako stvar nad 30 let samo lasti, ampak da jo tudi v resnici vživa. Meni na pr. prav nič ne škodi, če moj nasprotnik skozi 40 let trdi, da moja hiša ni moja, ampak njegova — če si jo torej samo lasti ne da bi jo kakorsibcdi vžival. Če bi pa hotel izvrševati kako posestno dejanje, pa z gotovostjo lahko računam na lastninsko tožbo.

Tem manj je mogel s samolastitvijo pridobiti lastnino, ker je iz Vašega dopisa razvidno, da ste si isti svet tudi Vi lastili.

450. Gospod F. D. v D.

Vprašanje: Ali morem zemljemerca veljavno pozvati, da mejo določi, čeravno je sosed v Ameriki? Ali morem zoper sosedu, ker je v Ameriki, tožbo vložiti?

O d g o v o r:

Zemljemerca lahko pozovete, da Vam svet izmeri, toda njegovo merjenje ne bo tako, da bi je moral Vaš sosed priznati. K temu ga morete prisiliti edino-le s tožbo. Tožbo lahko vložite, čeravno je sosed v Ameriki. Sodišče mu bo najprej poskušalo tožbo vročiti (dostaviti) v Ameriko, če pa njegov naslov ni znan, bo dobil kurtorja, ki ga sodišče določi.

451. Županstvo D. (Štajersko).

Vprašanje: Ali mora okrožni (distriktni) zdravnik, ako je treba, k občinskemu revežu brezplačno? Sploh prosimo za pojasnilo, kakšne dolžnosti ima okrožni zdravnik nasproti občini in nasproti bolnikom?

O d g o v o r:

Da bo-te vedeli, kakšne pravice imate Vi do okrožnega zdravnika, si boste morali natančno ogledati vse tozadevne zakone. Tukaj vse to naštevati in na dolgo razlagati, ne spada v okvir naših odgovorov. Našli boste vse potrebno v teh-le zakonih in odredbah:

a) podlago vsemu tvori zakon od 30. aprila 1870 št. 68 drž. zak. To je državni zakon, ki vreja zdravstveno javno službo sploh. § 5 tega zakona pravi, da je deželni zakonodajci pridržano, kako se zdravstvena služba v občinah vredi. Tega zakona pravzaprav ne rabite, ker nima druge za Vas važne naredbe, kakor ono § 5.

b) zakon od 23. junija 1892 št. 35. dež. zak. Ta zakon je za Štajersko glavni zakon, ki določa, kako se ima po občinah vrediti zdravstvena služba;

c) ukaz c. kr. namestništva od 26. aprila 1893 št. 11. dež. zak., ki objavlja izvršitveno naredbo k zakonu pod b) in natančno določa, kako da se ima vse vrediti;

č) priloga A k navedenemu ukazu, ki obsega službeno navodilo za občinske in okrožne zdravnike;

d) priloga B k navedenemu ukazu, ki poučuje okrajna glavarstva, davčne urade in županstva, kako je ravnati z zdravstvenimi dokladami in kako jih zaračunavati.

Vse to najdete v deželnem zakoniku leta 1892 in 1893. Če teh letnikov nimate na občinskem uradu jih na novo naročite.

Po § 5 službenega navodila za občinske in okrožne zdravnike morajo le-ti brezplačno zdraviti občinske reveže. Če pa je vaše okrožje tako veliko, da zdravnik ne more vseh revnih zdraviti, je njegova dolžnost, da to naznani okrajnemu zastopu, da se po potrebi nastavi še drug zdravnik.

452. Gospod J. M. v H.

Vprašanje: Prišel sem v občino, potem ko so bili volilni imeniki že pravomočno sestavljeni, tako da nisem volilec (kot dignitar). Ali smem kljub temu s pooblastilom voliti za neko volilko?

O d g o v o r:

Na to vprašanje smo že večkrat odgovorili, vendar še ne zadostikrat. S pooblastilom sme voliti vsak samopraven (polnoleten) avstrijski državljan, ki ni bil še obsojen zaradi kakega hudodelstva ali ki ni ravno v preiskavi zaradi kakega hudodelstva ali konečno, ki ni bil obsojen zaradi prestopka zoper tujo lastnino (tatvina, goljufija, poneverjenje).

Kdor nima teh grehov na sebi, lahko vsak voli s pooblastilom, naj že ima v občini volilno pravico ali ne.

453. Županstvo R.

Vprašanje: Okrajni cestni odbori najemajo po svojih uslužbencih cestne delavce, ki pa niso nikjer zavarovani za bolezen oz. zoper nezgode.

Vprašamo: ni-li okrajni cestni odbor kot delodajalec dolžan, svoje delavce zavarovati za slučaj bolezni in zoper nezgode ter jih pravilno za to zavarovanje prijaviti?

O d g o v o r:

Glede delavcev, ki se najemajo za cestne in druge stavbe, ni nihče oproščen od dolžnosti zavarovanja. Take delavce morajo za bolezen in zoper nezgode zavarovati država, dežela, cestni okraj, občina itd.

Če okrajni cestni odbor te svoje dolžnosti ne izpolni, ga zadenejo iste zakonite posledice, kakor vsakega drugega delodajalca. Opozorjamo Vas, da občina ni dolžna plačevati bolniških stroškov za take ubožne delavce, ki so delali in se ponesrečili ali oboleli pri kaki cestni stavbi.

454. Gospod A. P. v S.

Vprašanje: Pri nas imamo kolarja, ki je že nekaj časa izvrševal svojo obrt, ne da bi jo bil prijavil

okrajnemu glavarstvu. Vsled tega seveda tudi davkov ni plačeval.

Ker so ga ovadili, je bil zadnji uradni dan klican k glavarju, ki ga je obsodil v 5 K globe. Kolar je nato izročil glavarju učno spričevalo, iz katerega je razvidno, da se je tri leta učil kolarske obrti, dalje pa tudi spričevalo, da je dve leti pri istem mojstru, kjer se je izučil, delal kot pomočnik.

Glavar mu je rekel, da je vse v redu in da vzame prijavo obrta na znanje. Čez mesec dni pa je došla kolarju pismena rešitev okrajnega glavarstva, kjer se pravi, da se prijave ne more vzeti na znanje, »ker niste doprinesli po § 14. obrtnega reda zahtevanega dokaza sposobnosti«. Prosim pojasnila, kaj naj dotični kolar še stori, da dobi obrtni list?

O d g o v o r:

Vaš kolar ne bo mogel dobiti na podlagi teh spričeval obrtnega lista, ker novi obrtni red zahteva, da je vsak izučen obrtni vajenec služil še tri leta kot pomočnik.

Po starem obrtnem redu je bilo dovolj, če je bil kdo kot pomočnik dve leti, med tem ko je treba po novem obrtnem redu treh let.

Svetujemo Vam, da naj kolar prosi pri deželni vladi, da se mu to tretje leto opusti z ozirom na to, ker je že kolarsko obrt izvrševal in ker po starem obrtnem redu, ko je bil on še učenec in pomočnik, zadostil obrtnim predpisom s triletnim učenjem in dveletno pomočniško dobo.

Deželna vlada ima namreč pravico dovoliti, da se izda obrtni list tudi brez enega ali drugega spričevala ali pa, če eno ali drugo spričevalo ni popolno.

445. G o s p o d A. P. v S.

V p r a š a n j e: Ali more dati oče svojemu sinu spričevalo, da se je sin pri njem tri leta učil kovaške obrti in da je potem dve leti delal kot pomočnik? Ali zadostuje to, da dobi sin obrtni list?

O d g o v o r:

Ravno tako, kakor kdo drugi, sme tudi oče svojemu sinu dati tako spričevalo, vendar je potrebno, da tako spričevalo potrdi v zmislu § 14 obrt. reda še županstvo in pa pristojna obrtna zadruga.

Tudi za pridobitev obrtnega lista je očetovo spričevalo zadostno, pripomnimo le z ozirom na gorenji odgovor, da mora po novem obrtnem redu vsakdo tri leta delati kot obrtni pomočnik.

456. G o s p o d A. P. v S.

V p r a š a n j e: Ali sme sin izvrševati obrt na obrtni list svojega očeta, potem ko mu je ta izročil gospodarstvo in delavnico, ne da bilo treba sinu posebej obrt prijaviti na svoje ime?

O d g o v o r:

Sin mora na vsak način prijaviti obrt na svoje ime; vendar je mogoče, da sin ne prijavi obrta, dokler p o d o č e t o v i m n a d z o r s t v o m, n a n j e g o v o o d g o v o r n o s t izvršuje obrt na očetov obrtni list in na očetovo ime.

457. Ž u p a n s t v o D.

V p r a š a n j e: Pri nas je pošni upravitelj (poštar) po svojih davkih volilec III. razreda. Ali ima tudi pravico voliti v I. razredu kot državni uradnik? Ali sme znabiti voliti v obeh razredih?

O d g o v o r:

Poštar ni državni uradnik v zmislu občinskega volilnega reda, zato tudi ne more voliti v I. razr. kakor privilegovan volilec, ampak samo v onem razredu, kamor spada po davkih.

Opozorimo Vas, da je treba privilegovane volilce vpisati vedno samo v I. razred in jim v I. razredu pripisati davek, ki ga plačujejo.

458. Ž u p a n s t v o D.

V p r a š a n j e: Tukaj sta žena in mož, ki imata vsak do polovice skupno posestvo, ki pride po višini davka v I. razred. Poleg tega pa ima mož še nekaj prikupljenega posestva, ki pa je samo na njegovo ime prepisano. Po višini davka pride to posestvo v III. razred. Nastane vprašanje, ali voli mož dvakrat, namreč za skupno premoženje v I. razredu ter za prikupljeno posestvo še v tretjem razredu, ali voli za vse skupaj samo v prvem razredu?

O d g o v o r:

Mož voli dvakrat in sicer za skupno premoženje v prvem razredu poleg tega pa še za svoje lastno posestvo v tretjem razredu. Tako je že večkrat razsodilo upravno sodišče.

Okrožnice kranjskim županstvom.

Okrožnica na vsa županstva.

(Št. 6670.)

Kakor skušnje uče, občine ne vpoštevajo dovolj važnosti starih listin in aktov, čemur je tudi pripisovati, da se je že mnogo ne samo za zgodovino, ampak tudi za pravne razmere občin sploh važnih listin pogubilo. Zategadelj smatra deželni odbor za umestno, da občine do l. 1850. segajoče listine pošaljejo deželnemu muzeju Rudolfinum, kjer se bodo varno shranile. Isto velja za stare, ne več rabljene pečate ter za listine, akte in pečate nekdanjih cehov v mestih.

Če občine želé, da take reči ostanejo njih lastnina, je deželni odbor pripravljen izdati jim posebno obvezno pismo, v katerem jim bo pridržana lastninska pravica, pa tudi pravica, da se bodo smele deželnemu muzeju izročene reči za vporabo izposoditi.

Deželni odbor pozivlje s tem županstvo, da mu do konca letošnjega leta poroča, če ima občina kaj takih starinskih reči in če jo je volja te izročiti v shranitev deželnemu muzeju.

Deželni odbor kranjski.

Ljubljana, dne 24. oktobra 1907.

Okrožnica vsem županstvom na Kranjskem.

(Št. 844 l. 1907.)

V deželno bolnico prihajajo čestokrat bolniki ki bi bili sicer popolnoma sposobni za domačo oskrbo in bi lahko doma dobivali tudi potrebno zdravniško pomoč. Prihajajo pa taki bolniki v mnogih slučajih le zaradi tega v Ljubljano, ker jih je dotično županstvo napotilo v deželno bolnico, namesto da bi jim doma preskrbelo, kar je potrebno za njihovo zdravljenje.

Deželna bolnica je itak že prenapolnjena, ni niti ubožnica niti hiralnica, ampak je namenjena v prvi vrsti takim bolnikom, ki drugače ne morejo dobiti potrebne zdravniške pomoči, nima pa namena sprejemati brez razločka tudi take bolnike,

ki bi lahko dobili zdravniško pomoč doma pri okrožnem zdravniku, potrebna zdravila pa na račun zdravstvenega okrpžja (§ 14. zakona dne 27. oktobra 1900, dež. zak. št. 27.)

Z ozirom na to zakonito določilo se torej vsa županstva resno opominjajo, naj nikari ne pošiljajo bolnikov prej omenjene vrste v deželno bolnico, ako ni tega morda okrožni zdravnik izrecno in pismeno naročil.

Tega načela se je županstvom točno držati; ako tega ne storé, bo deželni odbor primoran bolnike te vrste ob stroških dotične občine nazaj domov pošiljati. Samo ob sebi je umevno, da bo občina imela pravico zahtevati povračilo stroškov od župana, oziroma onega, ki je bolnika neopravičeno napotil v deželno bolnico.

Od deželnega odbora kranjskega.

V Ljubljani dne 16. marca 1907.

Okrožnica prečastitim župnim uradom, okrajnim cestnim odborom in županstvom na Kranjskem.

O vzdrževanju umetnih in zgodovinskih spomenikov in sploh starinskih reči obstoje mnogi starejši in novejši predpisi, katerih namen pa se da le tedaj bolje doseči, ako se dotično prizadevanje od vseh strani krepko podpira. Med onimi faktorji, kateri so sposobni v tem oziru uspešno sodelovati, zavzemajo brezdvomno odlično mesto župni uradi in avtonomni organi, ker so z ljudstvom v najožji dotiki, ker so jim znane krajevne razmere in ker so torej najpred v položaji, zasledovati one reči, katere so za vedo v obče, zlasti za zgodovino naše dežele mnogokrat velikega pomena.

Marljivo gibanje v tem oziru je v novejši dobi povsod v domačih in tujih deželah opazovati. Tudi ožja naša domovina Kranjska se lahko ponaša, da na tem polji ni zaostala. Najzanimivejše stvari iz starodavnih naselbin, kakor tudi poznejše dobe se nahajajo v deželnem muzeji Rudolfinum in za katere se živahno zanimajo učeni krogi iz Avstrije in inozemstva. Ne da se pa tajiti, da je marsikaj uničenega in razdejanega, da marsikaterim po nevednosti zanemarjenim stvarim preti poguba.

Da se ono, kar se v naši deželi še nahaja, oziroma kar se utegne še najti, reši ugonobe in poškodbe, da vzdržuje in izkorišča za vedo in zgodovino, naroča deželni odbor okrajnim cestnim odborom in županstvom, spomenikom ali starinam nakloniti svoje skrbno varstvo ob vsaki priliki, kjer se nahajajo ali najdejo, ter v kolikor se tiče premičnim, kolikor možno posredovati, da se pridobe za naš deželni muzej.

Reči, na katere je paziti, so deloma nepremični spomeniki, deloma premične starinske stvari.

Med nepremične spomenike spadajo n. pr. paganski grobovi in gomile z vsemi priložki, kakor pepelne žare, kostnjaki itd. — Dalje stavbni spomeniki srednjega veka s pritiklino takih stavb, kakor slike na stenah, nakraski vsake vrste, statue, rezbarije iz raznega materiala.

Med premičnine spadajo najraznejše starine iz prazgodovinskih časov kakor tudi kulturno-zgodovinske reči iz poznejše noveje dobe. n. pr. spomeniki iz prazgodovinske dobe iz kamna, gline, kovine, kosti, stekla; orožja, dragotine, posode; iz poznejše dobe umetne stvari v cerkvene ali druge posvetne namene, cerkvena oprava, ključavnice, ključi, križi in mreže iz kovanega železa, ure, svetinje, kovan denar, starinska hišna in kuhinjska oprava, vezenine, stara ljudska nošnja, cehovne skladnice, znamenja in cehovne zastave, slike, risarske reči, lesorezi in bakrorezi, tiskovine, urbarija in listine, sploh take stvari, katere imajo kako vrednost v arheološkem ali kulturnozgodovinskem oziru.

Take spomenike je najti ob raznih prilikah, zlasti se mnogo omenjenih reči najde pri oranji, pri prekopavanji vrtov in vinogradov, v gozdih pri prekopanju lazov, pri stavbah raznih poslopij in mostov, pri vodnih in cestnih stavbah.

Kadarkoli torej okrajni cestni ali občinski zastop, oziroma posamen član teh zastopov poizve, da se kje nahaja, ali da se je kje najdla kaka taka reč, naj to precej naznani c. kr. osrednji komisiji za umetne in zgodovinske spomenike na Dunaji nameščenemu konservatorju, ali pa c. kr. okrajnemu glavarstvu, ali pa neposredno deželnemu muzeju kranjskemu v Ljubljani, ter naj naznanilu priloži kolikor možno natančen popis dotične stvari. Deželni odbor se nadeja, da bodo okrajni cestni in občinski zastopi prizadevanja v navedenih ozirih najkrepkeje in pri vsaki priliki podpirali.

Zlasti se deželni odbor usoja prečastite župne urade najuljudneje prositi za blagovoljno sodelovanje in pomoč pri tem prizadevanju.

Zaznamek konservatorjev Kranjskih je priložen.

Od deželnega odbora kranjskega.

V Ljubljani, dne 30. avgusta 1897.

Okrožnica vsem županstvom in okrajno-cestnim odborom.

(Št. 14.280 l. 1906.)

V okrožnici z dne 30. avgusta 1897, št. 6032, je deželni odbor opozoril županstva in okrajno-cestne odbore, da pazijo na starinske predmete, nahajajoče se v deželi, skrbé, da se ne pokvarijo in izgube ter posredujejo, da se pridobe za deželni muzej v Ljubljani.

V zadnjem času je bilo čuti več pritožb, da je bilo že več znamenitih zgodovinskih spomenikov uničenih in prodanih izven dežele.

Deželni odbor vnovič opozarja na imenovano okrožnico iz l. 1897. in naroča županstvom in okrajnocestnim odborom, da obračajo svojo posebno pozornost za starinske predmete in preprečijo njihovo poškodbo ali pogubo. O prazgodovinskih in starinskih najdbah se naj od slučaja do slučaja takoj obvesti vodstvo deželnega muzeja v Ljubljani (kustos dr. Walter Šmid), oziroma v bližini stanujoči muzejski poverjeniki ali pa konservatorji c. kr. osrednje komisije za umetne in zgodovinske spomenike.

Muzejski poverjeniki so:

Berlie Ivan, župnik v Srednjivasi v Bohinju;
Humek Martin, nadučitelj v Bohinjski Bistrici;

Jelovšek Gabrijel, župan na Vrhniki;

Lavtižar Josip, župnik v Ratečah pri Kranjskigori;

Lokar Janko, nadučitelj v Dobljčah;

Lovšin Fran, nadučitelj na Vinici;

Megušar Rihard, nadučitelj v Podzemlji;

Renier Ivan, župnik na Krškem;

Rupar Ivan, poštar v Sv. Križu pri Kostanjevici;

Šašelj Ivan, župnik v Adlešičih;

Šetina Fran, nadučitelj v Črnomlju;

vitez Strahl Karl, višjega sodišča svetnik v p. in graščak v Stari Loki;

baron Zois Mihael Angelo, okrajni komisar v Radoljici;

Zurc Josip, župan v Kandiji.

Konservatorji so:

Avsec Fran, župnik v Št. Jurju pod Kumom;

Franke Ivan, cesarski svetnik in profesor na državni višji realki v Ljubljani;

Koblar Anton, dekan v Kranju;

dr. Nowotny Edvard, gimnazijski profesor v Celovcu;

Obergföll Josip, gimn. profesor v Kočevju;

Šubie Ivan, ravnatelj c. kr. strokovne šole v Ljubljani;

Vurnik Ivan, podobar v Radoljici;

dr. Žmavc Jakob, gimn. profesor v Ljubljani.

Od deželnega odbora vojvodine Kranjske.

V Ljubljani 30. januarja 1907.

Národne drobtine.

Nemški ribiči po slovenskih občinah.

Ravnatelj deželne gluhtonemnice v Gradeu neki R. Pötz in učitelj Gustav Pipetz sta uporabila cesarjev jubilej za ustanovitev druge deželne gluhtonemnice v Gradeu. V ta namen sta usta-

novila po vseh občinah Štajerske svoje nemške ribiške mreže, češ da je v deželi še nad 400 gluhtonemih otrok, ki zaradi pomanjkanja prostora v sedanji gluhtonemnici nemajo sreče biti sprejeti v njo —

Priznavamo, da je za toliko otrok treba še jedne gluhtonemnice, a ta naj bode slovenska. Tem načinom bi se nemška gluhtonemnica razbremenila, a slovenska bi ustrezala potrebam slovenskega naroda na Štajerskem.

Ako se bode torej katera slovenska občina odzvala nemškemu pozivu, naj to stori pogojno t. j. naj obljubi primerni znesek le za gluhtonemnico s slovenskim učenim jezikom kje na spodnje Štajerskem. Ob enem se naj obljubljeni znesek zavaruje pred zlorabo. Ako bi namreč dežela tega pogoja ne izvršila oziroma če bi gluhtonemnica v poznejših letih izvrševanje tega pogoja opustila, mora dežela oziroma gluhtonemnica občini vrniti vplačano glavnico s 5% obrestmi vred.

Prispevanje zneskov iz občinske blagajne za drugo gluhtonemnico brez pogojev bi se reklo grešiti nad slovenskim narodom; kajti slovenski gluhtonemi otroci se v nemški gluhtonemnici ponemčujejo ter postanejo vsled tega v življenju odpadniki.

Kar je po naših vodah rib, naj se ohranijo našemu narodu. Nemški ribiči naj ribarijo v svojih a mi v svojih vodah.

Ravnopravnost slovenskega jezika pri c. kr. poštni hranilnici na Dunaju.

Ta urad ima sicer vse tiskovine, vzorce itd. tudi v slovenskem jeziku, vendar dopošilja kaj rad tudi slovenskim računoimetnikom samonemške »Schekkonto«, »Anzeige zur Ausstellung und Fertigung des Scheks« potem k temu spadajoča samonemška pojasnila in nemške tiskane naslove na kuvertih, pismih i. t. d.

Občina Kokarje, ki je pristopila k poštnemu čekovnem prometu, je vse te nemške tiskovine in dopise vrnila, na kar ji je poštna hranilnica doposlala slovenske le pri »Schekkontu« se je izgovarjala, da mora biti za vse računoimetnike nemški.

Iz tega sledi, da slovenski računoimetniki niso dozdale zahtevali v vseh ozirih svoje jezikovne pravice, sicer bi si ravnateljstvo c. kr. poštna hranilnice ne upalo vsiljevati nemških tiskovin. Slovenski računoimetniki naj torej blagovolijo od c. kr. poštno hranilnega urada na Dunaju zahtevati slovensko besedilo na vsaki tiskovini, na vsakem ovitku, spisu i. t. d. brez izjeme. Na ta način se pridobi slovenskemu jeziku pristojna mu veljava ter se pri tem uradu zagotovijo Slovincem primerne službe. V to lahko pripomore vsak posameznik in tudi vsaka občina.

Ker nam višji nočejo sami od sebe priznati naših jezikovih pravic, pridobimo si jih sami s tem, da odklonimo vse, kar ni pisano in tiskano v našem jeziku.

Občine in delavske zavarovalnice zoper nezgode.

Za delavce in delodajalce na Štajerskem in Koroškem posluje zavarovalnica v Gradcu. Ta zavod vsiljuje vjednomer slovénkim podjetnikom proračune, prejemnice, cenike za prispevke, odloke o uvrstitvi v posamezne razrede, razzodbe o podporah itd. v nemškem jeziku.

Da teh tiskovin večina ljudih ne razume, da se jim z njimi provzročajo troški za prevode in tolmačenje ter često občutna zamuda, se razumeva samo ob sebi. Toda nemškim uradnikom je ležeče več na zatiranju slovenskega jezika nego na pravici, zato le z nemščino naprej, slovenščino pa v kot.

Delavska zavarovalnica je javen urad, za njo velja člen XIX. državnega osnovnega zakona z dne 21. XII. l. 1867. drž. zak. broj 142 ravno v isti meri, kakor za vse druge urade. Ker je bil ta zakon izdan za določitev pravic državljanov, ne pa uradov, je zavarovalnica dolžna slovenskim državljanom dopošiljati vse tiskovine in dopise v slovenskem jeziku.

Občina Kokarje na Štajerskem je bila radi tega pred jednim letom vrnila zavarovalnici vsak nemški dopis, ki je dospel k nji za njene občane. Nekoliko časa so v Gradcu ustrezali njenim zahtevam, potem pa so se ji izognili na ta način, da je začela zavarovalnica s podjetniki naravnost po pošti dopisovati in sicer zopet v nemščini.

Več občanov je te nemške dopise izročilo občinskemu uradu, ki jih je vrnil s ponavljanjem svoje jezikovne zahteve. V takih slučajih ni zavarovalnici družega preostajalo, nego ustreči pravici slovenskega državljana v polni meri.

Razne vesti.

Družba sv. Mohorja.

Do 4. malega srpana 1908 se je vpisalo v Družbo sv. Mohorja:

iz goriške nadškofije	9.841	udov
„ krške škofije	6.350	„
„ lavantinske škofije	25.650	„
„ ljubljanske škofije	33.360	„
„ tržaško-koprske škofije	4.262	„
„ škofiji Poreč in Krk	168	„
„ senjske in dalmatinskih škofij	239	„
„ zagrebške nadškofije	487	„
„ djakovske škofije	67	„
„ bosniških škofij	170	„
„ somboteljske in ogrskih škofij	277	„
„ sekovske škofije	419	„

„ videmske nadškofije	258	„
„ raznih krajev	345	„
„ Amerike	2.067	„
„ Afrike in Azije	237	„

Vkup 84.197 udov

Izmed teh je 1740 dosmrtnih in 82.457 letnih udov.

Ako primerjamo te številke z lanskimi, najdemo lep napredek, ker ima družba letos 5051 udov več, in sicev dosmrtnih 33, letnih 5018.

Napredovala pa je: goriška nadškofija za 746 udov; krška škofija za 107; lavantinska za 1918; ljubljanska za 2353; somboteljska škofija za 59; videmska nadškofija za 18; Amerika za 39; Poreška škofija za 6, Azija in Afrika za 5 udov.

Za lanskim številom zaostali pa so ti-le kraji: tržaško-koprska škofija za 109 udov; sekovska škofija za 3 ude; Krk, senjska in dalmatinske škofije vkuo za 14 udov; zagrebška za 7, dijakovska za 16, Bosna in Hercegovina za 43 in razni kraji v Avstriji in v ostali Evropi za 8 udov. Te izgube nas ne žalostijo tako, kakor se radujemo napredovanju nad našimi brati na Beneškem in Ogrskem. Tudi Amerikanci so napredovali, bržčas po novih izseljencih in vkljub slabim časom, ki so prišli nadnje letos. — Novih dosmrtnikov se je vpisalo 58; umrlo jih je 12, 1 dosmrtnik je izgubil svoje pravice, ker vsled izstopa iz katoliške cerkve ne more več biti ud družbe.

Letošnje število Mohorjanov je samo za 401 manjše od najvišjega števila, ki ga je dosegla družba l. 1904. ko je štela 84.598 udov. Rodoljuba pa navdaja ogromna armada Mohorjanov z veselo nado, da še nismo prišli do najsrajne šemeje, nego da se bo pod zastavo apostola starega Korotana zbrala vkljub klevetnikom in sovražnikom v lastni hiši slovenski in zunaj nje še vedno naraščajoče število mož in žen, mladeničev in deklet, ki jim žari v srcu plamen prave, čiste ljubezni do matere Slovenije.

Kmetijska šola na Grmu. Novo šolsko leto se prične z mesecem novembrom t. l. Prošnje za sprejem, ki morajo biti lastnoročno pisane in kolekovane s kolekom za 1 K, je poslati vodstvu do 5. septembra t. l. Učenci iz Štajerske ne dobe kranjskih deželnih podpor. Seveda tudi zagrizena gospoda v Gradcu našim fantom ne bo hotela nakazati podpore za obisk slovenske kmetijske šole. Pač pa se učenci iz Štajerske lahko potegujejo za državne podpore. Dobro je, ako se v tozadevnih prošnjah sklicujejo na dejstvo, da na Štajerskem nimamo slovenske kmetijske šole; in smo torej štajerski Slovenci prisiljeni, izkati kmetijske strokovne izobrazbe izven Štajerske. — Prošnje za podporo je nasloviti na e. kr. poljedelsko ministrstvo na Dunaju in bo najbolje, ako isto izroči v ministru kak gospod državni poslanec.